

CERCETĂRI ARHEOLOGICE ÎN SUDUL MOLDOVEI
CU PRIVIRE LA SECOLELE V—XI

DE

GHENUȚĂ COMAN (Murgeni)

În anii 1949—1968 s-au întreprins cercetări de suprafață pentru depistarea urmelor de locuire din zona cuprinsă între Vaslui și Huși la nord, valea Birladului la vest, Virlezi-Băleni-Oancea la sud și valea Prutului la est, descoperindu-se peste 600 de puncte arheologice, datind din vremea comunei primitive pînă în epoca orînduirii feudale, inclusiv.

Avîndu-se în vedere interesul deosebit pe care îl prezintă din punct de vedere științific unele din aceste descoperiri, mai ales acele din perioada în care a avut loc procesul formării poporului și a limbii române, socotim util a prezenta în lucrarea de față, îndeosebi, descoperirile datind din secolele V—VI.

Zona de care ne ocupăm prezintă trăsăturile unor depresiuni colinare¹ cu un pronunțat caracter de stepă. Astfel, Bîrlad, Lohan, Chineja, Horincea, Elan și Prut străbat șesuri străjuite de dealuri nisipoase cu numeroase ravene. Bogăția izvoarelor și a pîraielor colaterale riurilor amintite, terenurile bune pentru agricultură și păstorit de pe terasele vâilor și din șesuri, pădurile de luncă și cele de deal au asigurat din cele mai vechi timpuri condiții optime pentru o intensă locuire. La acestea au contribuit și posibilitățile de comunicații pe văile acestor ape, facilitînd legătura între sudul și nordul Moldovei.

În trecut, din punct de vedere arheologic, această regiune a fost puțin cercetată și nici nu s-au dat la iveală materiale de care ne ocupăm². În schimb, unele săpături metodice efectuate la Prodana-Bîrlad³,

¹ I. Gugiuman, *Depresiunea Huși*, 1959, p. 9 și urm.

² M. Petrescu-Dîmbovița și colaboratori, *Cercetarea așezărilor omenești din societatea primitivă precum și formele sclavagiste în regiunea Siret—Prut—Dunăre*, în SCIV, I, 1950, p. 57 și urm.; Corneliu N. Mateescu, *Raport asupra activității științifice a Muzeului Național de Antichități pe anii 1942—1943*; C. Cihodaru, *Cercetările de la Șuletea și Bîrlătești-Murgeni*, în SCIV, II, 1951, I, p. 217 și urm.; D. Teodor, *Obiectele de podoabă din tezaurul feudal timpuriu descoperit la Ofeleni*, în *Arheologia Moldovei*, II—III, 1964, p. 343 și urm.

³ D. Teodor și V. Palade, *Săpăturile de la Prodana—Bîrlad din 1961* (în manuscris).

Zorleni-Simila⁴, Vădeni-Murgeni⁵, Bogdănești-Fălciu⁶, Dodești⁷ și Epurenii⁸ au dus la elucidarea unor aspecte de cultură materială datînd din secolele V—XI. În cele ce urmează, pe baza observațiilor atente asupra săpăturilor efectuate și prin analogie cu materialele descoperite pe teritoriul României, prezentăm rezultatele cercetărilor noastre. Prezentarea se face pe localități și puncte arheologice, urmînd cursul piraiei în aval și încadrarea cronologică pe secole, iar în final, încadrarea culturală.

Valea Costești

1. Costești⁹. a) În partea de NV a satului, în grădina locuitorului Ion Ostase : secolele V—VI și X; b) În jurul gospodăriei lui V. Carare : secolele V—VI, VII—VIII și IX—X; c) În partea vestică, lingă gospodăria locuitorului N. Popica : secolele V—VI și VII—VIII; d) Lingă biserica veche : secolele IX și X.

Valea Bîrladului

2. Brodoc-Vaslui. Aproximativ 700—800 m NE de sat : secolele V—VI și IX—X.
3. Vaslui, lingă fabrica de mobilă : secolele VIII—IX, X—XI și XII.
4. Halta C.F.R. Bulboaca, comuna Deleni, la circa 100 m spre vest de haltă : secolele V—VI.
5. Secuia, comuna Muntenii de Jos, în marginea de vest : secolele X—XI.
6. Roșiești-gară. a) La „Podul Doamnei”, 1,5 km NV de gară : secolele VI—VII și IX—X; b) Lingă cimitirul actual : secolele V—VI și IX—X; c) Între apa Bîrladului și movila de lingă șoseaua națională, pe locul grădinii de zarzavat : secolele VI—VII, VIII, IX, X—XI.
7. Strbi, comuna Banca, la 500—600 m NE : secolele IX și X—XI.
8. Halta C.F.R. Dodești, comuna Vișoara : a) Aproximativ 1 km NV, în grădinărie : secolele VI—VII, VII—VIII, VIII—IX și X—XII; b) Marginea de vest, în cotul rîului Bîrlad : secolul X.
9. Zorleni. a) La 2 km nord în punctul „Flintinele”, secolele VIII—IX și IX—X; b) Sud 1,5 km, în grădinărie : secolele VI—VII, VII—VIII, IX și X—XI.
10. Bîrlad. a) SE de oraș, pe locul numit „Prodana” : secolele VII—VIII, VIII—IX, X—XI și XII; b) NV de oraș, punctul „Baraj” : secolele X—XI.

Valea Popeni-Bîrlad

11. Popeni, comuna Zorleni. a) În jurul bisericii : secolele VII—VIII, VIII—IX și X—XI; b) Marginea vestică, în grădina de zarzavat : secolele VIII—IX și X—XI; c) Marginea SSV, botul dealului : secolele X—XI.

Valea Bălăbănești

12. Bălăbănești*. a) Lingă biserica Sf. Neculai : secolul X; b) În jurul căminului cultural : secolele V—VI, VIII—IX și X—XI; c) La punctul „Românești” : secolele VIII—IX

⁴ V. Palade și Ghenuța Coman, *Săpăturile de salvare de la Zorleni din 1964* (în manuscris).

⁵ D. Teodor, V. Palade și Ghenuța Coman, *Săpăturile de la Vădeni—Murgeni din 1966* (în manuscris).

⁶ V. Palade și Ghenuța Coman, *Săpăturile de salvare de la Bogdănești—Fălciu din 1967* (în manuscris).

⁷ D. Teodor și Ghenuța Coman, *Săpăturile de la Dodești din 1967—1968* (în manuscris).

⁸ D. Teodor și Ghenuța Coman, *Săpăturile de la Epurenii din 1967—1968* (în manuscris).

⁹ Toate localitățile cu stelută sînt din județul Galați, iar celelalte din județul Vaslui. Cifrele localităților din text corespund cu cele de pe hartă.

Valea Tanacu

13. *Tanacu*. a) Lîngă biserică : secolele VII—VIII și IX—X ; b) În jurul locuinței lui V. Bozianu.

Valea Crasnei

14. *Cordeni, comuna Otlenești*. Vest de sat, în marginea viei C.A.P., pe dreapta pîrului : necropolă secolele VIII—IX.

Valea Lohanului

15. *Crețeștii de Sus*. a) În jurul locuinței lui Dionisie Popa : secolele VIII—IX, X, XI și XII ; b) Lîngă stația C.F.R. : secolele VI—VII și VII—VIII.
16. *Budești, comuna Crețești*. La circa 700 m vest de sat, pe dreapta pîrului : secolele VI—VII.
17. *Curteni, comuna Otlenești*. Marginea de SV : secolele V—VI, VIII—IX și X—XI.
18. *Otlenești*. a) Grădina locuitorului Vasile Cîrlan : secolele VII—VIII, IX, X—XI și XII ; b) Marginea de vest, la confluența pîrului : secolele VIII—IX.
19. *Îlirzii, comuna Otlenești*. Lîngă biserică : secolele VII—VIII, IX și X—XI.
20. *Pîlna, comuna Otlenești*. Marginea de SSV : secolele VII—VIII.
21. *Crasna, comuna Albești*. La punctul „Crăciunești” : secolele VII și X.

Valea Idrici

22. *Codreni, comuna Roșiești*. Vatra nordică a satului : secolele VI—VII și VIII—IX.
23. *Roșiești*. Lîngă dispensar : secolele X—XI.
24. *Gura Idrici, comuna Roșiești*. Pe locul numit „Ciunta” : secolele V—VI, VIII—IX și X—XI.

Valea Vutcani

25. *Vutcani*. În centrul satului : secolele VIII—IX și X—XI.

Valea Barboși

26. *Barboși, comuna Hoceni*. La punctul „Rariș” : secolele VIII—IX.

Valea Oțeleni

27. *Oțeleni, comuna Hoceni*. Vatra satului, lîngă școală : secolele VII și X.
28. *Gușiței, comuna Hurdugi*. Vatra nordică a satului : secolele IX—X.

Valea Grumezoaiei

29. *Grumezoaia, comuna Hurdugi*. a) Lîngă schit : secolul X ; b) Marginea nordică : secolele VII—VIII, IX, X—XI și XII.

Valea Seacă-Elan

30. *Hurdugi*. Vatra NV a satului : secolele X—XI.

Valea Șchiopeni-Sărata

31. *Văleni, comuna Pădureni*. Punctul „Gîrneț”—sat : secolele X—XI.

Valea Cîrligați-Buzești

32. *Pădureni*. a) Grădina locuitorului T. D. Penișoară : secolele V—VI, VII—VIII și IX—X ; b) În jurul școlii : secolul IX.
33. *Rusca, comuna Pădureni*. Grădina locuitorului A. Moroșanu : secolele IX—X.

Valea Budu-Cantemir

34. *Budu, comuna Stănilești.* Aproximativ la 1 km SSE de sat, pe dreapta pârului: secolele V–VI.

Valea Voloseni-Gura Văii

35. *Voloseni, comuna Stănilești.* La circa 1,5 km SSE de sat, pe stînga pârului: secolele VII–VIII.

Valea Vișoara-Urdești

36. *Vișoara.* La punctul „Holban”: secolele VIII–IX și X–XI.

Valea Dodești-Jigălia

37. *Dodești, comuna Vișoara.* La punctul „Călugăreasca-Șipot”: secolele V–VI, VI–VII, VIII–IX și X–XI.

38. *Giurcani, comuna Găgești.* a) Punctul „Pirlita”: secolele V–VI, VI–VII, VIII–IX și X–XI; b) La punctul „Argeaua”: secolele IX–X.

Valea Holobăț

39. *Vădeni, comuna Murgeni.* a) La aproximativ 1,5 km nord, pe stînga pârului, lîngă stîină: secolele VII–VIII, IX și X–XI; b) Pe locul numit „Gura Holobăț”, în marginea satului: secolele VI–VII, VIII–IX și X–XI.

Valea Brăițeni

40. *Șuletea.* Marginea sudică, la grajdurile C.A.P.: secolele VII–VIII, IX și X–XI.

Valea Horgii

41. *Fedești, comuna Șuletea.* În centrul satului, „la șipote”: secolele V–VI, VIII–IX și X–XI.

42. *Horga, comuna Epurenii.* a) Grădina locuitorului S. Manolache: secolele IX–X; b) Vatra nord-estică, „peste rîpă”: secolele VIII–IX și X–XI; c) Grădina școlii: secolele VI–VII, VIII–IX și X–XI; d) Lîngă podul C.F.R. din marginea sudică: secolele VII–VIII.

Valea Bursuci-Florenta

43. *Bursuci, comuna Epurenii.* a) Grădina școlii: secolele VII–VIII, IX și X–XI; b) Pe locul numit „Cărămidărie”: secolele V–VI, VIII–IX și X–XI.

Valea Moașca-Florenta

44. *Epurenii.* a) Punctul „Moașca-șipot”: secolele VII–VIII și IX–X; b) Punctul „Rîpa galbenă”: secolele VI–VII, VIII și IX–X; c) La confluența Soldeni-Florenta: secolele VIII–IX și X–XI.

Valea Bîrlălești-Florenta

45. *Bîrlălești, comuna Epurenii*. a) Punctul „Sturza”: secolul VII; b) În lungul satului, pe dreapta pîrlului: secolele VI—VII, VIII—IX și X—XI; c) Punctul „Stanția”: secolele V—VI, VII—VIII și IX—X.

46. *Satul „23 August”, comuna Murgenii*. Punctul „Măgeana-izvor”: secolele X—XI.

Valea Mihoanea

47. *Murgenii*. a) Pe locul numit „Băbăneța-izvoare”: secolele IX—X; b) Punctul „Iancobescu”: secolele V—VI; c) Sediul I.A.S.: secolele VI—VII, VII—VIII, IX—X și XI; d) Punctul „Oița”: secolele VII—VIII și IX—X; e) În marginea de vest a locului numit „Ursoaia”: secolele V—VI, și VII; f) Pe locul numit „Ilișoia”: secolele V—VI, VII—VIII, IX—X și XI; g) La punctul „Podul-colonel”: secolele IX—X.

Valea Sărășeni

48. *Sărășeni, comuna Murgenii*. a) În jurul școlii: secolele V—VI, VII—VIII, IX și X—XI; b) În jurul locuinței lui Ion Ticău: secolele V—VI, VI—VII, VIII—IX și X—XI.

49. *Lățești, comuna Murgenii*. a) În jurul locuinței lui T. Zamfir: secolele IX—X și XI; b) La circa 2 km SE de sat, pe stînga pîrlului: secolele VII—VIII; c) Pe locul numit „La colonel”: secolele V—VI, VII—VIII, IX și X—XI.

Valea Leaua-Lișcov

50. *Mălușteni*. Pe locul numit „Leaua”: secolele V—VII și X—XI.

51. *Mănăstirea, comuna Mălușteni*. a) Aproximativ 600 m SE de sat, în grădina de zarzavat: secolele V—VI, VII—VIII, IX—X și XI; b) Marginea nord-vestică a livezii I.A.S.: secolele VIII—IX și X—XI; c) Marginea de sud-est a livezii I.A.S.: secolele VII—VIII și IX.

52. *Igești, comuna Blăgești*. a) Punctul „Scîndureni-vest”: secolele VII—VIII și IX; b) Punctul „Scîndureni-est”, lângă pîrlu: secolele X—XI; c) Marginea de est a satului, lângă sediul I.A.S.: secolele VIII—IX; d) La punctul „Iazul lui Stoian”: secolele VIII—IX și X—XI.

53. *Blăgești*. a) Vatra nord-vestică a satului: secolele VI—VII, VIII, IX și X—XI; b) Izvorul pîrlului Crețana: secolele VI—VII, VIII—IX și X—XI; c) Cursul mijlociu: secolele VIII—IX și X—XI; d) Confluența acestui pîrlu: secolele VII—VIII, IX—X și XI; e) Punctul numit „Rîpa frasinului”: secolele V—VI, VIII—IX și X.

Valea Horincii

54. *Lupești, comuna Mălușteni*. Între școală și locuința lui M. Leonte: secolele X—XI.

55. *Mînzălești, comuna Mălușteni*. a) Marginea nord-vestică: secolele X—XI; b) Marginea estică: secolele V—VI.

56. *Aldești**. a) Izvorul pîrlului Pănășești: secolele X—XI; b) Punctul „Căușani”: secolele IX—X; c) Punctul „Cojocari”: secolele VI—VII, VIII—IX și X—XI.

57. *Puricani**, comuna Aldești. La circa 500 m est de sat: secolele X—XI.

58. *Comănești**, comuna Aldești. Punctul „Izvoare”: secolele VI—VII, VIII—IX și X.

59. *Cristești**, comuna Gănești. a) Marginea nordică : secolele VIII—IX. b) Marginea estică : secolul IX.

60. *Gănești*. a) Punctul „Fîntîna mare-izvoare” : secolele VIII—IX și X—XI; b) Punctul „Cazanul de țuică” : secolele IX—X; b) Partea sud-estică a punctului „Fîntîna mare” : secolele VIII—IX și X—XI.

61. *Tufcani*, comuna Mălușteni. Locul între cooperativa de consum și școală : secolele V—VI, VIII—IX și X—XI.

62. *Sipeni*, comuna Blăgești. Locul din jurul școlii : secolele X—XI.

63. *Cavadinești**. La sediul C.A.P. : secolele VIII—IX și X—XI.

Valea Chineja

64. *Orașul Berești**. La sediul I.A.S. : secolele VIII—IX și X—XI.

65. *Bălnțești**. a) La circa 700 m nord de sat, botul dealului : secolele VII—VIII, IX—X și XI; b) Marginea sudică, lângă locul numit „Pechișcani” : secolele IX—X.

66. *Băneasa**. La circa 300 m SE de Consiliul popular : secolele X—XI și XII.

67. *Orașul Bujor**. În jurul internatului liceului : secolele X—XI.

68. *Umbreărești*-Bujor*. La circa 2 km SSE de sat, pe stînga pîrului : secolele VIII—IX.

69. *Viile*, comuna Băleni*. a) La 1 km NNE de sat : secolele V—VI; b) La sediul I.A.S. : secolele IX—X.

Valea Virlezi-Chineja

70. *Virlezi**. a) În jurul bisericii vechi : secolele VII—VIII, IX—X și XI; b) La punctul „Virleaza” : secolele VII—VIII.

Valea Bozasca

71. *Stuhuleș*, comuna Berezeni. Marginea sud-estică : secolele VII—VIII și IX.

72. *Horinceni*, comuna Berezeni. Punctul „Troienăși” : secolele VI—VII și VIII.

Valea Prutului

73. *Pojorâni*, comuna Vetrișoaia. Sediul I.A.S.-Șipot : secolele VI—VII, VIII, IX și X—XI.

74. *Berezeni*. Pe locul numit „Vicoleni” : secolele V—VI, VII și IX—X.

75. *Bozia*, comuna Fălciu. La „Gura Boziei” : secolele X—XI.

76. *Fălciu*. La casa de apă a C.A.P. : secolele V—VI, VII, VIII—IX și X—XI.

77. *Bogdănești*, comuna Fălciu. a) La circa 700 m nord : secolele IX—X; b) În fața casei lui N. Diaconu : secolele V—VI, VII—VIII și IX—X; c) În grădina lui P. Zonte : secolele IX—X.

78. *Rîtnzești*, comuna Fălciu. Punctul „Gura Mihălceni” : secolele IX—X.

79. *Cîrja*, comuna Murgeni. a) Punctul „Bîrsana” : secolele VII—VIII și IX—X; b) Grădina locuitorului Th. Vultur : secolele X—XI; c) La grajdurile C.A.P. din nord-vestul satului : secolele IX—X; d) În partea de est a locului numit „Mața” : secolele V—VI, VII—VIII, IX—X și XI; e) În partea de vest a locului „Mața” : secolele V—VI și X.

80. *Vădeni**, comuna Gănești. Între biserică și riul Prut : secolele VI—VII, VIII—IX și X—XI.

81. În jurul podului de peste Prut : secolele X—XI.

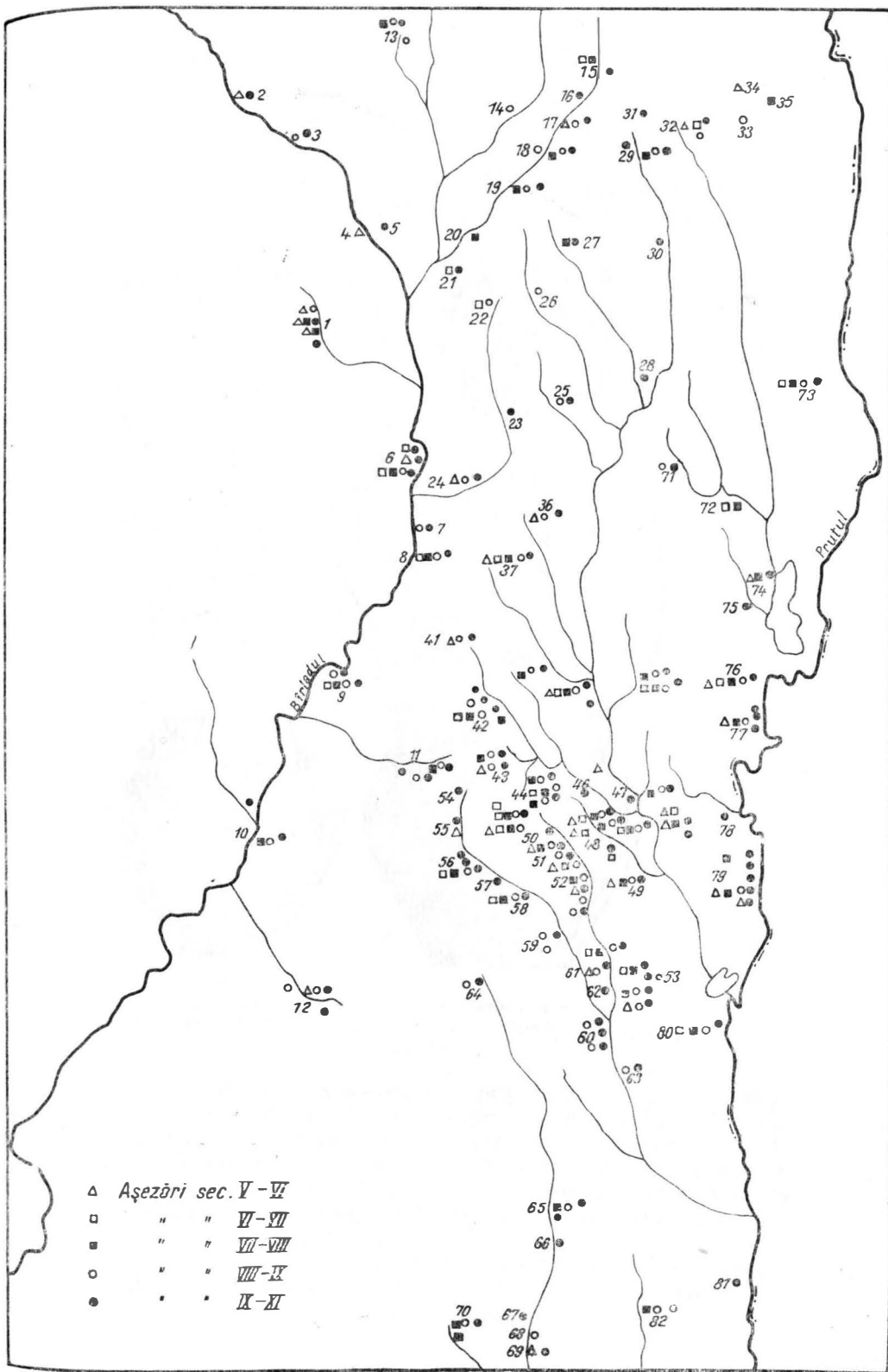

Fig. 1. — Harta regiunii cercetate (numerele de pe hartă corespund celor din text).

Valea Roșcani

82. Roșcani*, comuna Oancea. Pe locul numit „Crucișoara”: secolele VII—VIII, IX—X și XI.

Din prezentarea de față rezultă că s-au descoperit în 82 de locații 143 de puncte arheologice cu 312 așezări din perioada corespunzătoare.

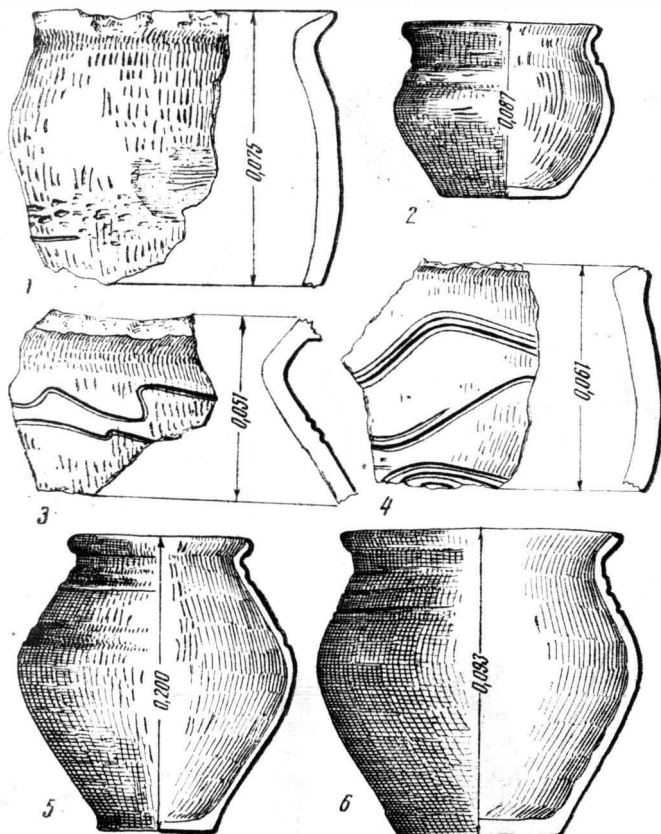

Fig. 2. — Ceramică din secolele V—VI. 1, lucrată cu mîna; 2—6, lucrată la roată. 1, Igești; 2, 5, Bogdănești; 3, Igești; 4, Murgeni-I.A.S.; 6, Fălcu.

oare procesului de definitivare a formării poporului și limbii române (secolele V—XI). Dintre acestea, 36 de așezări sînt din secolele V—VI, 9 din VI—VII, 58 din VII—VIII, 77 din VIII—IX și 112 din IX—XI.

Din punctul de vedere al poziției lor, 139 de puncte sînt în poziție pasă sau pantă lină și numai 4 sînt pe pante înalte, dar și acestea sînt lângă izvoare. Raportate la hidrografia regiunii cercetate și la actualele sate, se pot face următoarele observații:

a) Așezările din cele 14 puncte de pe valea rîului Birlad urmează strict cursul apei și nici una nu se află în vetre actuale de sate. Penularea pare să se fi făcut spre văile colaterale.

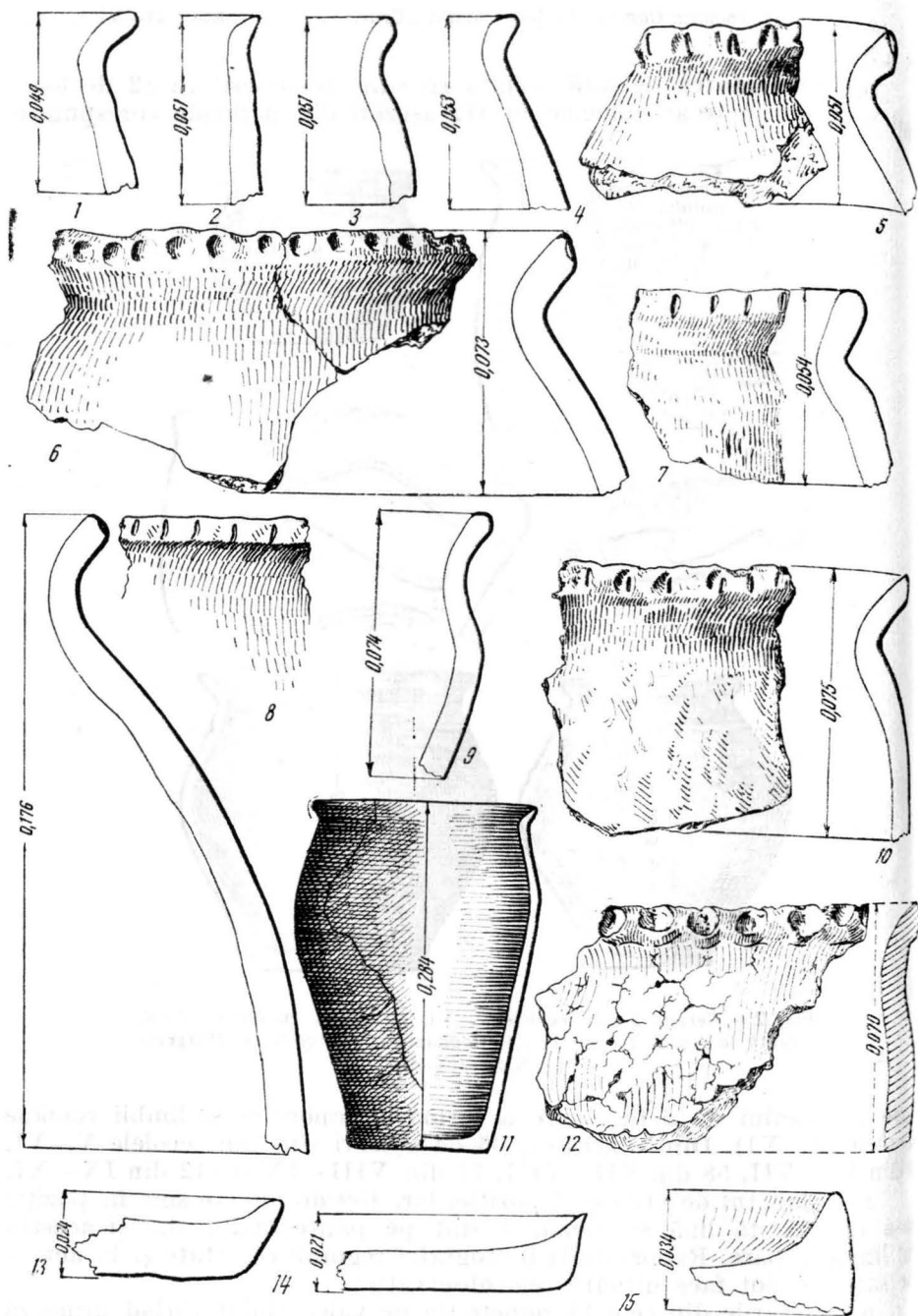

Fig. 3. — Ceramică lucrată cu mina. 1–3, din secolele V–VI; 4–15, din secolele VI–VII
6, 8, 10, Pojorâni; 5, 7, 9, Vădeni—Murgeni; 13, Sărățeni; 14, Dodești; 15, Mănăstirea.

b) Cele din valea Prutului se află plasate pe prima terasă și, în general, la „guri” de văi mici, unele găsindu-se în perimetrul actual al satelor.

c) În văile deschise, ca : Lohan, Chineja, Horincea și Elan, așezările sînt sporadice, ele aflîndu-se pe văile (pîraiele) mici, colaterale, distribuite în felul următor : 50 de puncte la guri de văi (confluență),

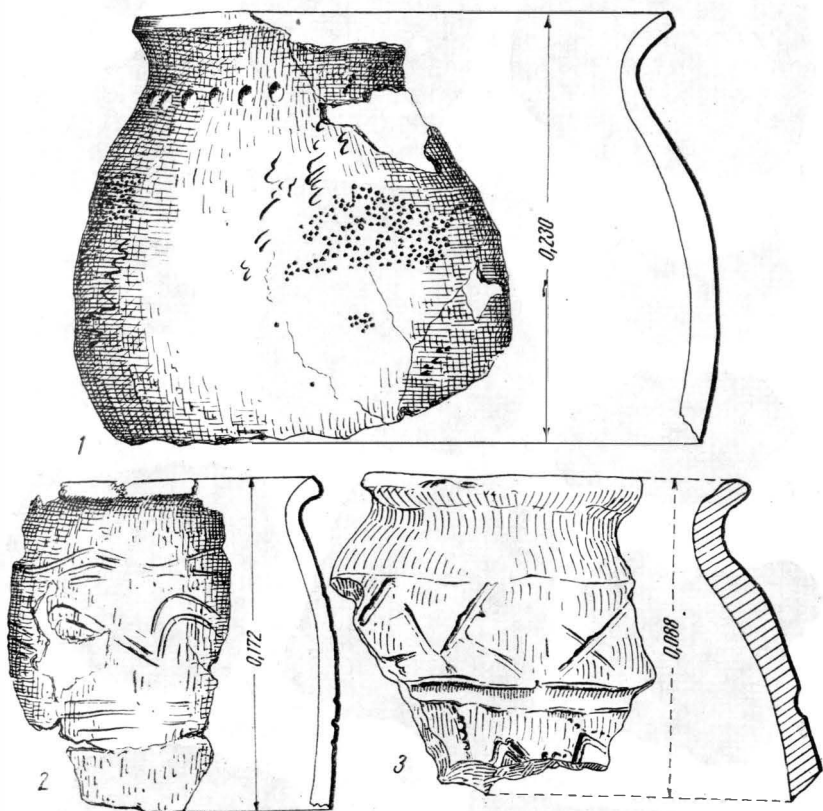

Fig. 4. — Ceramică din secolele VI—VII. 1, lucrată cu mina ; 2, 3, lucrată la roata înceată. 1, Pojorâni ; 2, 3, Murgeni.

din care cinci se află în vetre actuale de sate ; 18 puncte se află pe cursul mijlociu — 7 fiind în sate actuale ; 55 de puncte se găsesc la izvoarele pîraielor — 43 aflîndu-se în vetrele actualelor sate.

d) Un număr de 67 de puncte arheologice sînt în vetrele actualelor sate — toate foste sate răzeșești — iar 76 de puncte se găsesc fie la marginea satelor, fie ceva mai izolate.

e) Urmărind roirea și pendularea acestor așezări pe microregiuni și văi de la secolul al V-lea spre al XI-lea, se pare că, în general, s-a făcut în susul văilor (pîraielor), spre amonte.

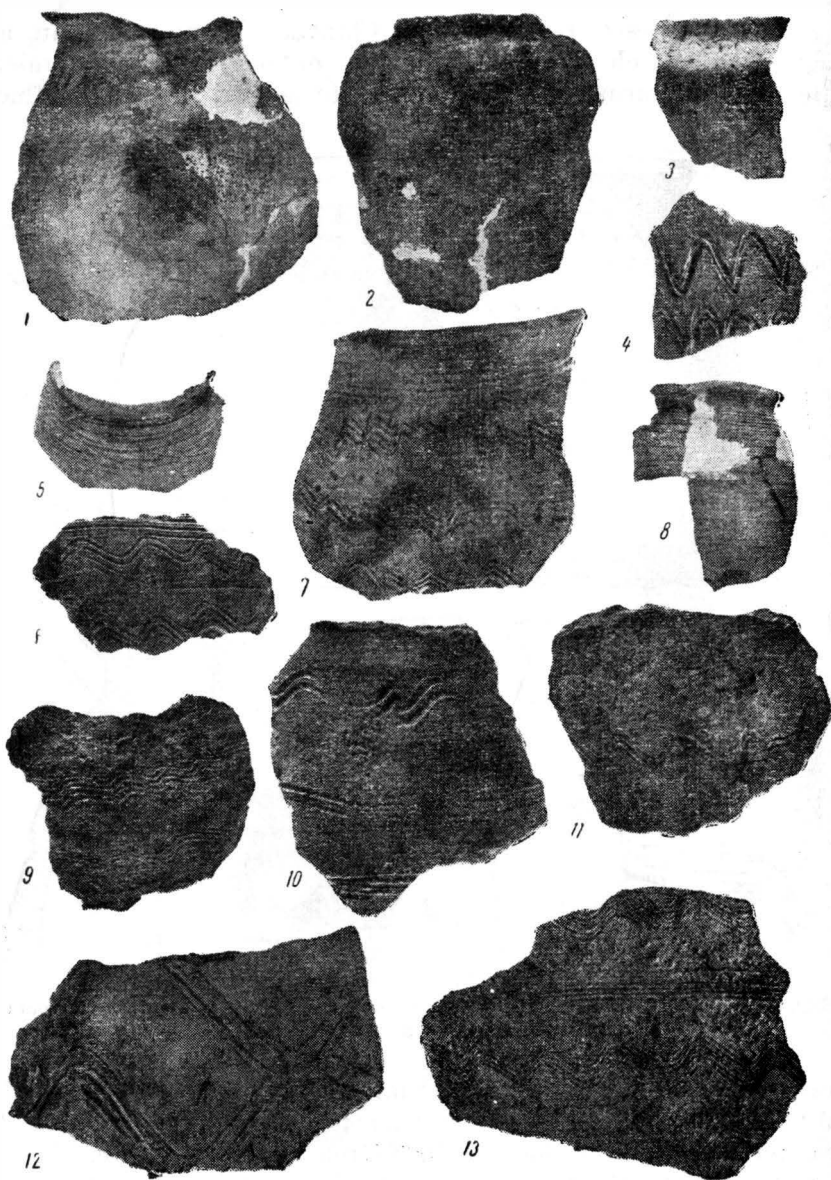

Fig. 5. — 1—3, ceramică lucrată cu mîna din secolele VI—VII. 4—13, ceramică lucrată la roată din secolele VII—VIII. 1, Pojorăni; 2, Mănăstirea; 3, Epurenii-Rîpa Galbenă; 4, 5, Dodești; 6, Vădeni — Murgeni; 7, 10, Fălciu; 8, Sărățeni școală; 9, Horga-Pod C.F.R.; 11, La Colonel; 12, 13, Blăgești, Crețana III.

f) În sfârșit, o altă observație se referă la continuitatea — relativ pe aceleași locuri — a anumitor așezări, și anume: din secolele V—XI în 6 puncte; din secolele VI—XI în 14 puncte; din secolele VII—XI în 22 de puncte și din secolele VIII—XI în 21 de puncte.

ÎNCADRAREA CULTURALĂ

Pentru stațiunile din secolele V—VI se găsesc apropieri cu Costișa-Bacău¹⁰ și Botoșana-Suceava¹¹ (faza I), Nichiteni și Cîrniceni în Moldova, precum și cu cultura Ipotești-Cindești¹² din Muntenia și chiar

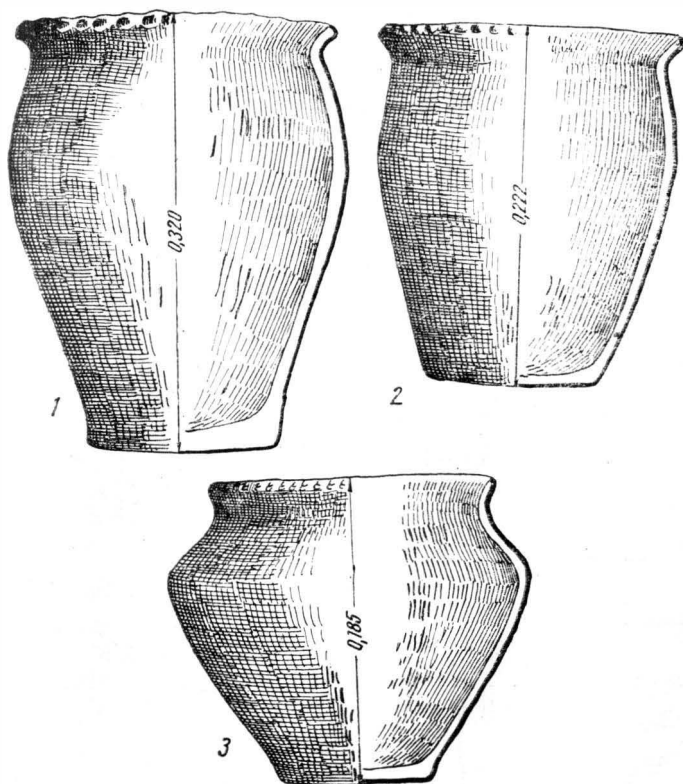

Fig. 6. — Ceramică lucrată cu mina din secolele VII—VIII. 1, Fălciu; 2, Vădeni-Prut; 3, Pojorâni.

¹⁰ D. Teodor, I. Mitrea și V. Căpitanu, *Cercetările arheologice de la Mănioaia—Costișa și contribuția lor la cunoașterea culturii materiale locale din secolele V—VI din Moldova*, în *Revista muzeelor* (sub tipar).

¹¹ D. Teodor și Gr. Foiț, *Importanța descoperirilor arheologice de la Botoșana—Suceava pentru cunoașterea secolelor V—VI în Moldova*, în *Revista muzeelor* (sub tipar).

¹² V. Teodorescu, *Despre cultura Ipotești—Cindești în lumina cercetărilor arheologice din NE Munteniei*, în *SCIV*, 15, 1964, 4, p. 485 și urm.

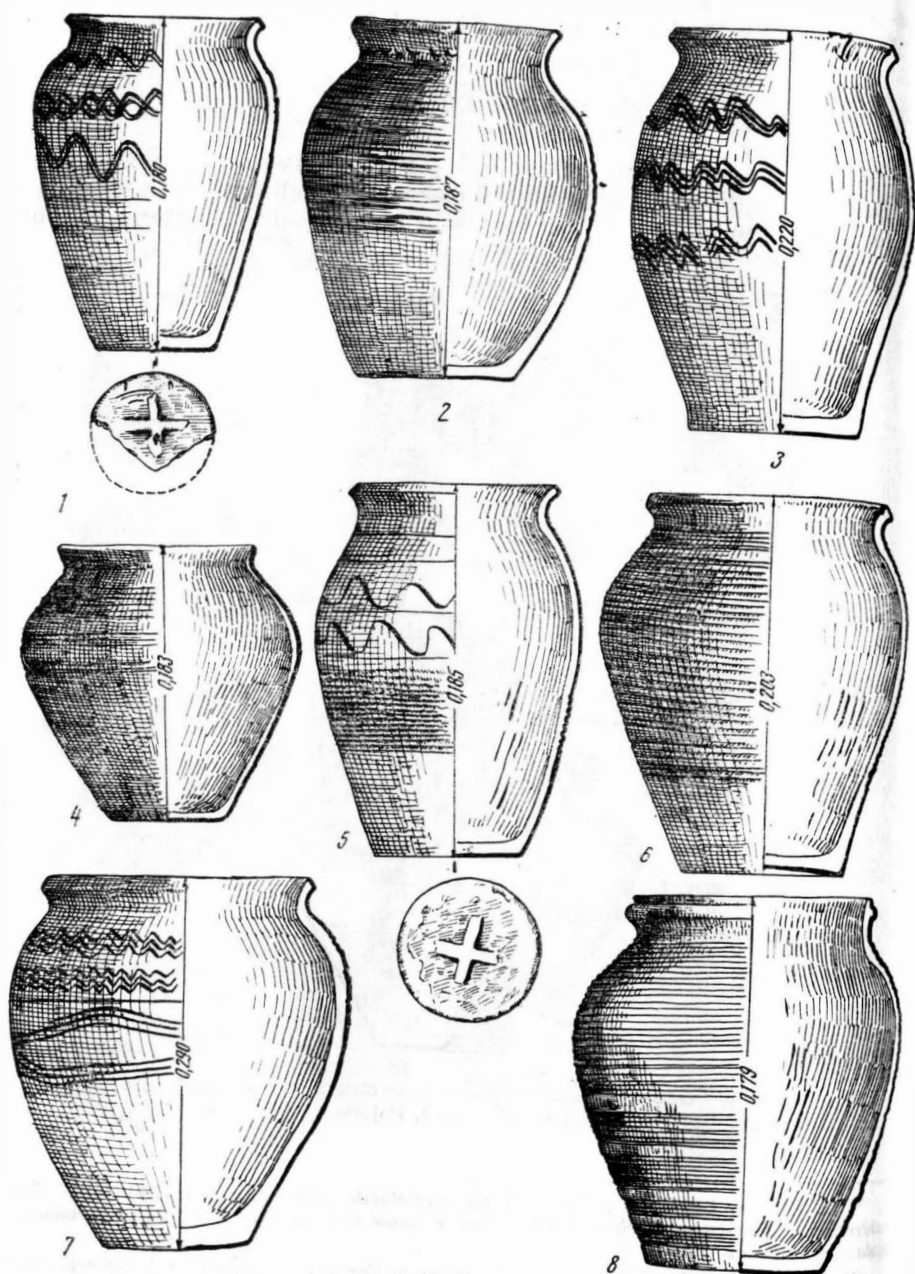

Fig. 7. — Ceramică de tip Dridu. 1, 2, 5, Fălciu ; 3, 6, Dodești ; 4, Mănăstirea ; 7, 8, Epureni ^{garl}

cu aspectul Bratei¹³ din Transilvania. Aceste apropieri se referă la folosirea unei paste asemănătoare în ceea ce privește compoziția, precum și în ceea ce privește formele, profilul și ornamentul vaselor. Vasele lucrate cu mîna conțin cioburi pisate și au culoarea brun-cenușie. Buza se subțiază și se rotunjește, fiind puțin evazată (Igești-Scindureni, fig. 2/1; Dodești etc.).

Vasele lucrate la roată prezintă următoarele caracteristici: au nisip și micropundiuri în compoziția pastei, care are culoarea brun-cenușie, brun-maro, cărămiziu deschisă sau roșiatică. Sînt bombate, au umerii proeminenți, iar buza se răsfrînge mai mult sau mai puțin, terminîndu-se prin rotunjirea sau prin muchii. Uneori, pe buza interioară se observă o șanțuire. Au fundul plat și adesea tăiat cu sfoara. Ornamentul este redat prin cîteva incizii orizontale pe umăr sau prin incizii vîlurite (Fălciu, fig. 2/6; Bogdănești, fig. 2/2,5; Igești-Scindureni, fig. 2/3; Murgeni, fig. 2/4; etc.).

Pentru aspectul de cultură materială din secolele VI—VII, mai bine cunoscută, se găsesc similitudini în ceramica descoperită prin săpăturile de la Sipot-Suceava¹⁴, Botoșana II și Cucorăni-Botoșana¹⁵ din Moldova.

Olăria lucrată cu mîna, din pastă care conține cioburi pisate, este bogată și variată. Sînt vase proporționate, cu umerii mai mult sau mai puțin proeminenți, uneori bombați, cu buza înaltă, răsfrîntă, rotunjită sau cu alveole. Acestea sînt vase cu veche tradiție locală, prototipurile lor putînd fi întîlnite încă din secolele III—IV, și ele predomină în toate așezările cunoscute (Murgeni, fig. 3/12; Pojorăni, fig. 3/6, 8, 10; Vădeni-Murgeni, fig. 3/5, 7, 9; etc.). Atrage atenția un fragment de vas descoperit la Pojorăni pe care pare să fie reprezentată o vîntătoare de zimbri, executată prin împunsături și incizii vîlurite (fig. 4/1 și 5/1). În multe așezări s-au descoperit fragmente de tipsii (Sărățeni, fig. 3/13; Dodești, fig. 3/14 etc.). În așezarea de la Zorleni-sud s-a descoperit un vas întregibil lucrat cu mîna. Vasul este înalt, cu buza ușor răsfrîntă, subțiată și rotunjită. Gura este mai largă decît fundul. După caracteristicile sale vasul este de tip Korceak-Jitomir (fig. 3/12).

Vasele lucrate cu roata au, în general, aceeași compoziție și culoare ca și cele lucrate cu mîna. Se întîlnesc două variante: una cu umerii prelinși (Murgeni, fig. 4/2) și alta cu umerii bine profilați (Murgeni, fig. 4/3). Gura și fundul lor sînt proporționate. Decorul este realizat prin incizii orizontale și în val trase neregulat. Asemenea specie ceramică este evident un produs al olarilor locali, deoarece formele, ornamentul și tehnica de lucru au strîns legături cu olăria dacică.

¹³ Eugenia Zaharia, *Sondajele de la Bratei din 1959*, în *Materiale*, VIII, 1962, p. 623 și urm. Pentru informații și posibilitatea de a cunoaște materialele inedite de la Bratei, mulțumim și pe această cale Eugeniei Zaharia. I. Nestor, *Les données archéologiques et le problème de la formation du peuple roumain*, p. 398—400.

¹⁴ M.D. Matei, *Contribuții la cunoașterea ceramicii slave de la Suceava*, în *SCIV*, X, 1959, 2, p. 409 și urm.

¹⁵ Informații de la D. Teodor asupra săpăturilor inedite din 1964—1966.

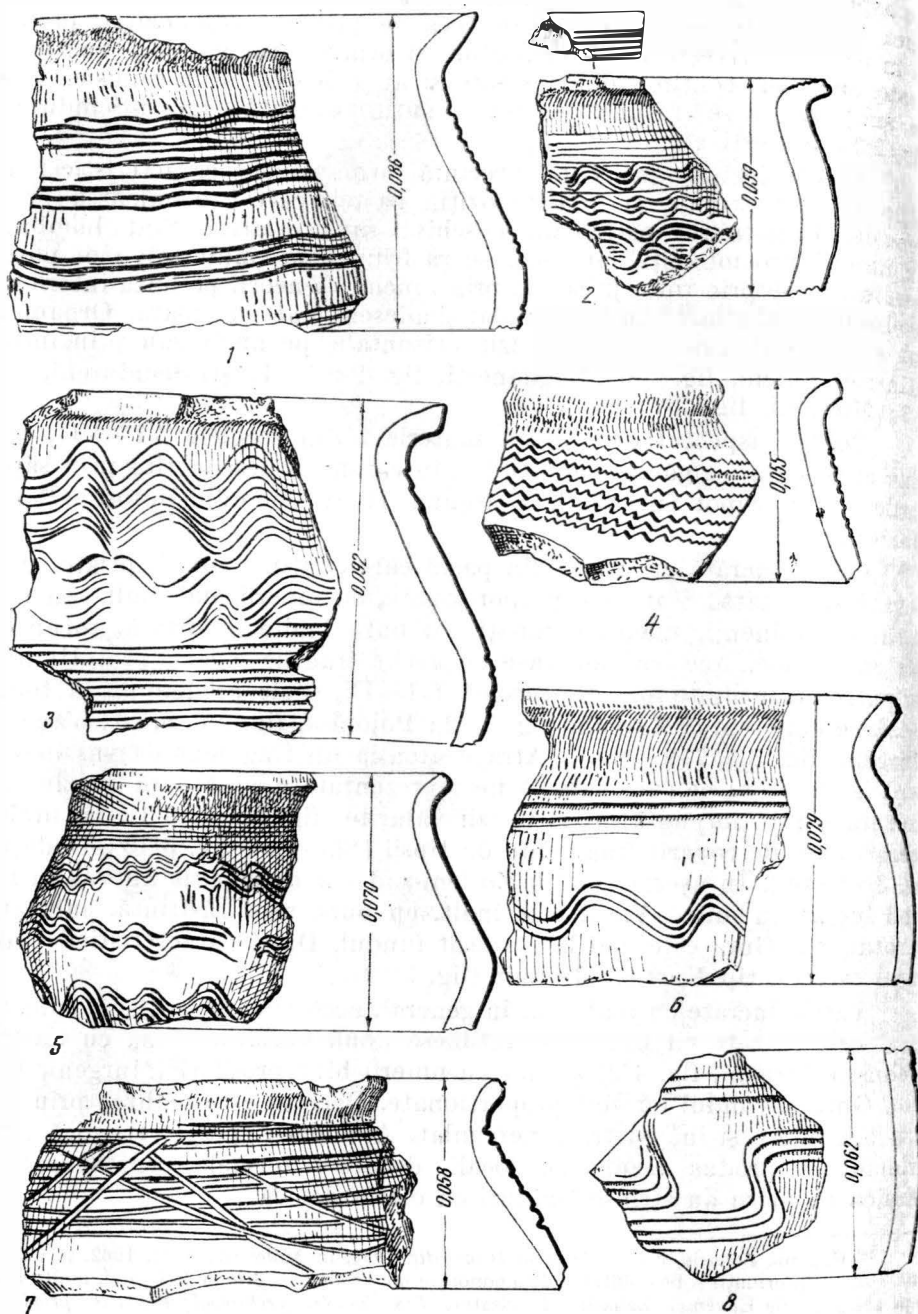

Fig. 8. — Ceramică lucrată la roată din secolele VII — VIII. 1, 5, Fălciu; 3, Sărățeni; 4, Birlălești — Stanția; 7, Dodești; 8, Cîrja-Mața est. Ceramică din secolele VIII — IX. 2, Giurcani; 6, Sărățeni.

Materialele din secolele VII—VIII se asociază aspectului cultural cunoscut prin săpăturile de la Lozna-Dorohoi¹⁶, Dorobanțu-Iași, Spinoasa¹⁷ (nivelul I), Suceava-Drumul Național¹⁸, Vădeni-Murgeni ș.a.

Din inventarul arheologic merită să fie menționate unele obiecte de podoabă executate din bronz, de proveniență romano-bizantină. Astfel, în așezarea de la Birlălești-Sturza s-a descoperit un inel și o fibulă (fig. 16/4), iar la Vădeni-Murgeni un cercel stelat și un breloc (fig. 16/2, 3). Elementele denumite protodridu¹⁹ sînt evidente în această perioadă (unele elemente le găsim și în perioada precedentă) și ele vor evolua către cultura Dridu, care se va generaliza în secolele X—XI.

Vasele lucrate cu mîna din această perioadă sînt de forme variate, însă frecvent întîlnim trei variante: 1) oale-borcan cu umerii bine profilați, înalte, cu buza mai mult sau mai puțin evazată și rotunjită sau cu alveole (Fălciu, fig. 6/1; Vădeni-Murgeni, Pojorăni etc.); 2) oala-borcan cu umerii mai puțin profilați, mai scundă și cu gura puțin mai largă decît fundul (Vădeni-Prut, fig. 6/2). La unele vase buza se termină prin rotunjire, iar la altele cu alveole; 3) a treia variantă predomină în așezarea de la Pojorăni — aceste vase avînd o formă bitronconică. Diametrul gurii este mult mai mare decît al fundului. Buza este răsfrîntă și decorată cu un bețișor înfășurat (fig. 6/3). Vasul aparține culturii Romen-Borșevo.

Vasele lucrate la roată au și ele forme și dimensiuni diferite. În general, se întîlnesc două variante, și anume: 1) o variantă are gura puțin mai largă decît fundul și umerii sînt bine conturați, iar buza este răsfrîntă, rotunjită și uneori muchiată. Decorul este redat prin incizii orizontale și vâlurite (Fălciu, fig. 7/2; Sărățeni etc.) 2) a doua variantă prezintă diferite nuanțe de bitronconism, cu un decor variat (Fălciu, fig. 8/1, 5; fig. 5/7, 10; Sărățeni, fig. 8/3; etc.). În mod deosebit atrag atenția unele fragmente din pastă relativ fină, cenușie. Unul, descoperit în așezarea de la Dodești, are buza joasă, evazată și rotunjită. Decorul este realizat prin incizii orizontale, peste care s-au tras altele larg vâlurite (fig. 8/7 și fig. 5/5). Altul, descoperit la Birlălești-Stanția, are pe gît o bandă lată, incizată în val (fig. 8/4). De remarcat că, pe lîngă similitudinile acestor materiale cu descoperirile din Moldova, există unele apropieri cu cultura Ipotești-Cîndești din Muntenia și cu Bezid, Sălașuri și Filiași din Transilvania.

Pentru aspectul de cultură materială din secolele VIII—IX găsim analogii cu materialele cunoscute prin săpăturile de la Dănești-Vaslui²⁰, Suceava-Drumul Național, Bîtca-Oituz (parțial), Dodești etc., reprezentînd, categoric, aspectul cultural protodridu. În această perioadă vasele

¹⁶ D. Teodor și I. Mitrea, *Cercetări arheologice în așezarea prefeudală de la Lozna—Dorohoi*, în *Arheologia Moldovei*, IV, 1966, p. 279 și urm.

¹⁷ D. Teodor și Emilia Zaharia, *Sondațele de la Spinoasa și Erbiceni*, în *Materiale*, VIII, 1962, p. 37 și urm.

¹⁸ M.D. Matei, *op. cit.*, p. 421—427.

¹⁹ I. Nestor, *Slavii pe teritoriul R.P.R. în lumina documentelor arheologice*. în *SCIV*, X, 1959, 1, p. 57; idem, *Contributions archéologiques au problème des protoroumains. La civilisation de Dridu. Note préliminaire*, în *Dacia*, N.S., II.

²⁰ M. Petrescu-Dîmbovița și Emilia Zaharia, *Sondațul arheologic de la Dănești*, în *Materiale*, VIII, 1962, p. 52—56.

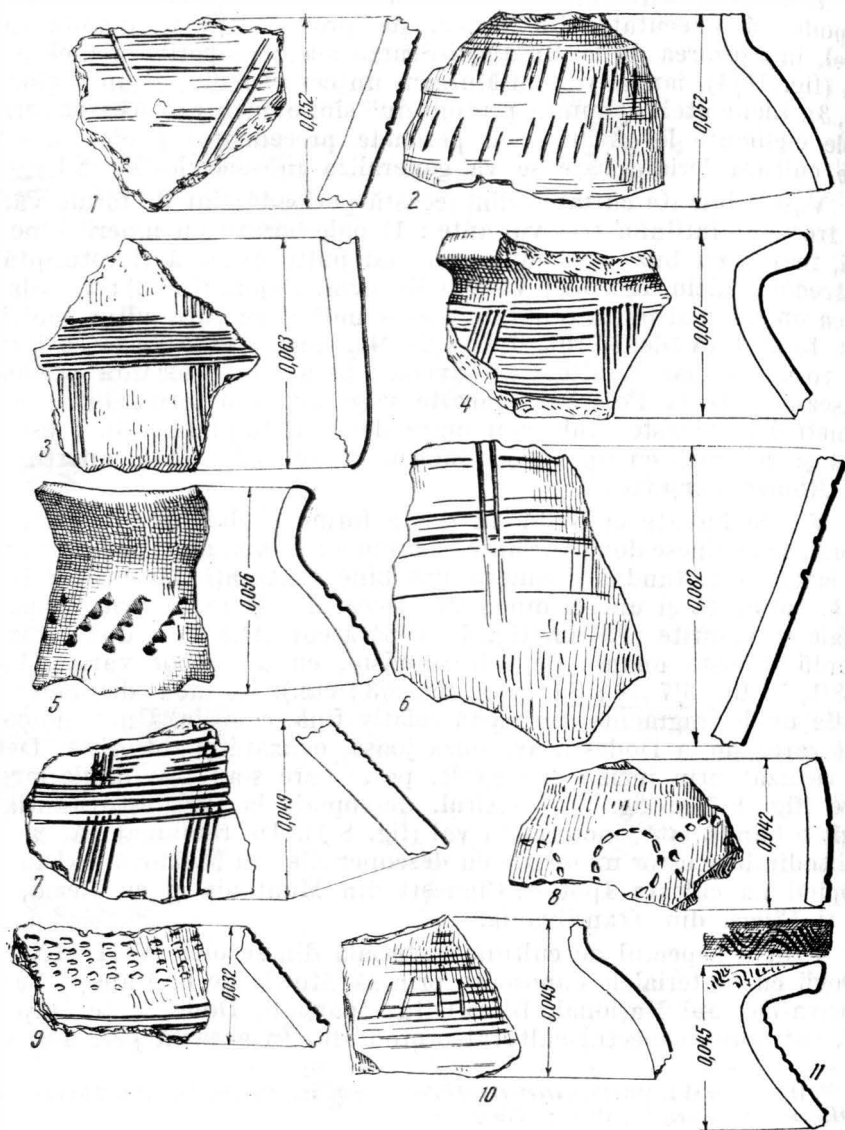

Fig. 9. — Ceramică de tip Dridu. 1, 9, Vădeni—Murgeni; 2, 10, Mănăstirea; 3, Murgeni—I.A.S.; 4, Bursuci; 5, Pojorâni; 6, Sărățeni; 7, Epureni gară; 8, Cîrja sud; 11, Lățăști.

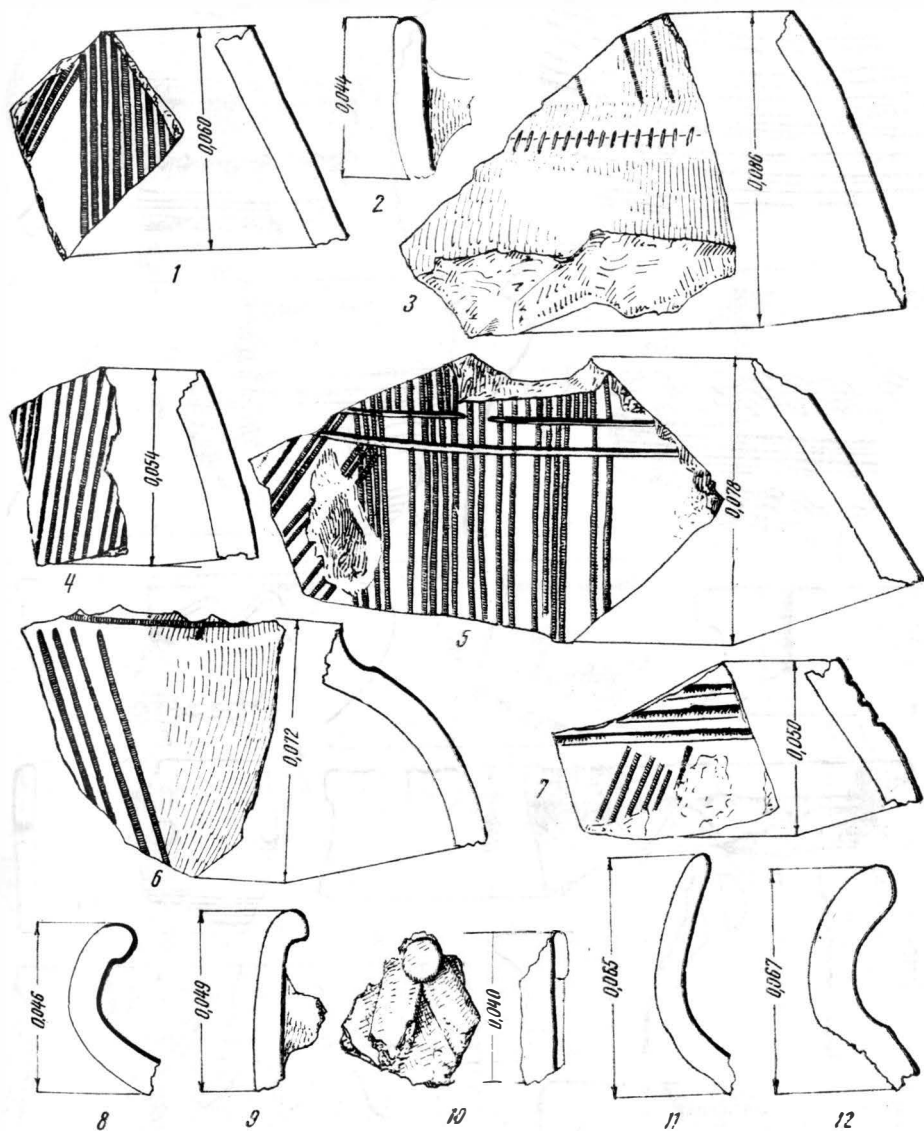

Fig. 10. — Ceramică de tip Dridu, fină, cenușie. 1, Murgeni — I.A.S.; 3, Dodești; 2, 9, Fălciu; 4–7, Vădeni–Murgeni; 8, 10, Epureni gară; 11, Sărățeni pod; 12, Epureni–Moașca.

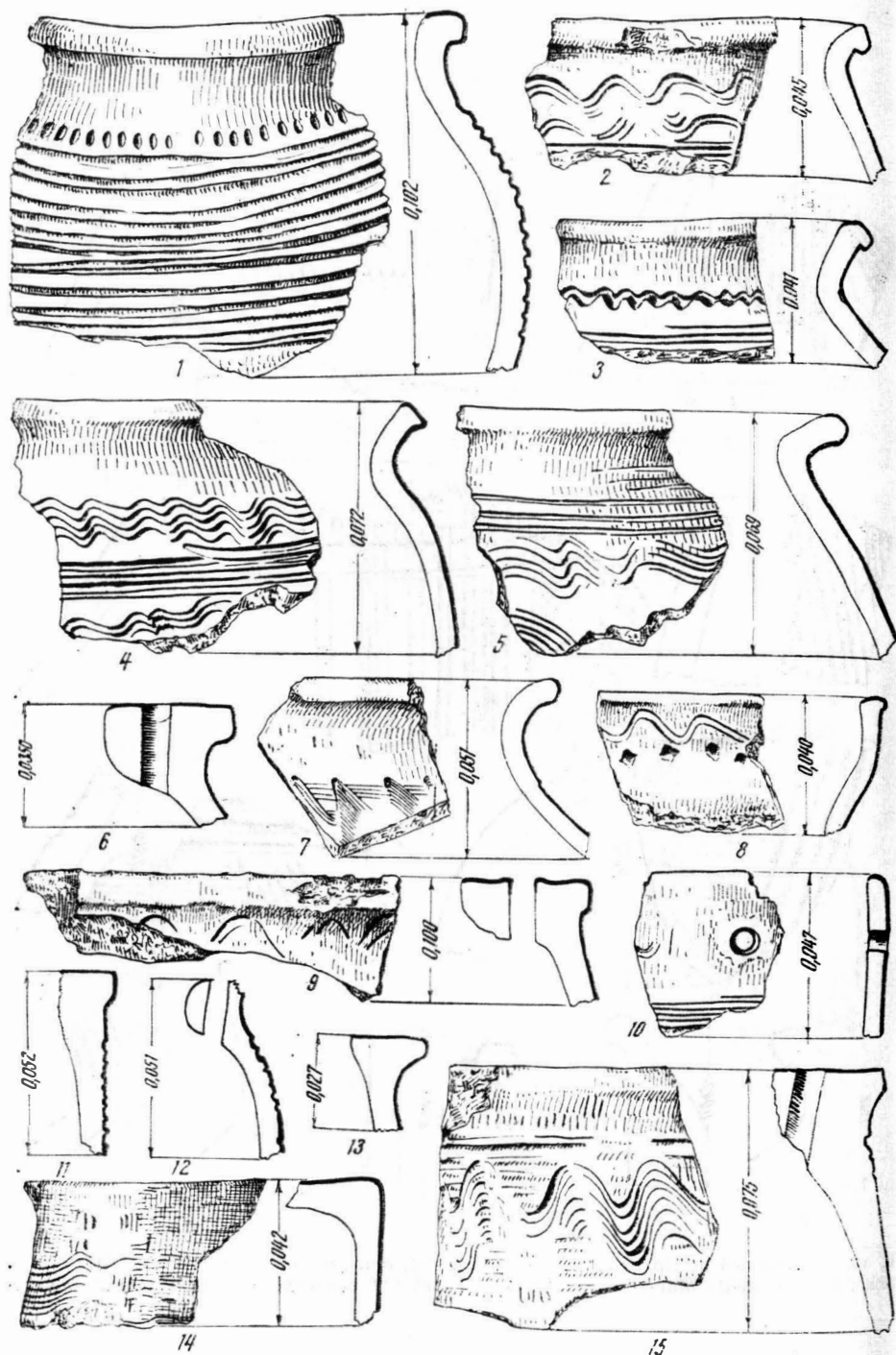

Fig. 11. — Ceramică de tip Dridu. 1, Fălciu; 2, 6, Murgeni (Ilișoia); 3, Epureni gară; 4, 5, Fedești; 7, 11, 13, 14, Birlălești școală; 8, 9, 12, Bursuci; 10, Sărățeni; 15, Mălușteni-Leaua.

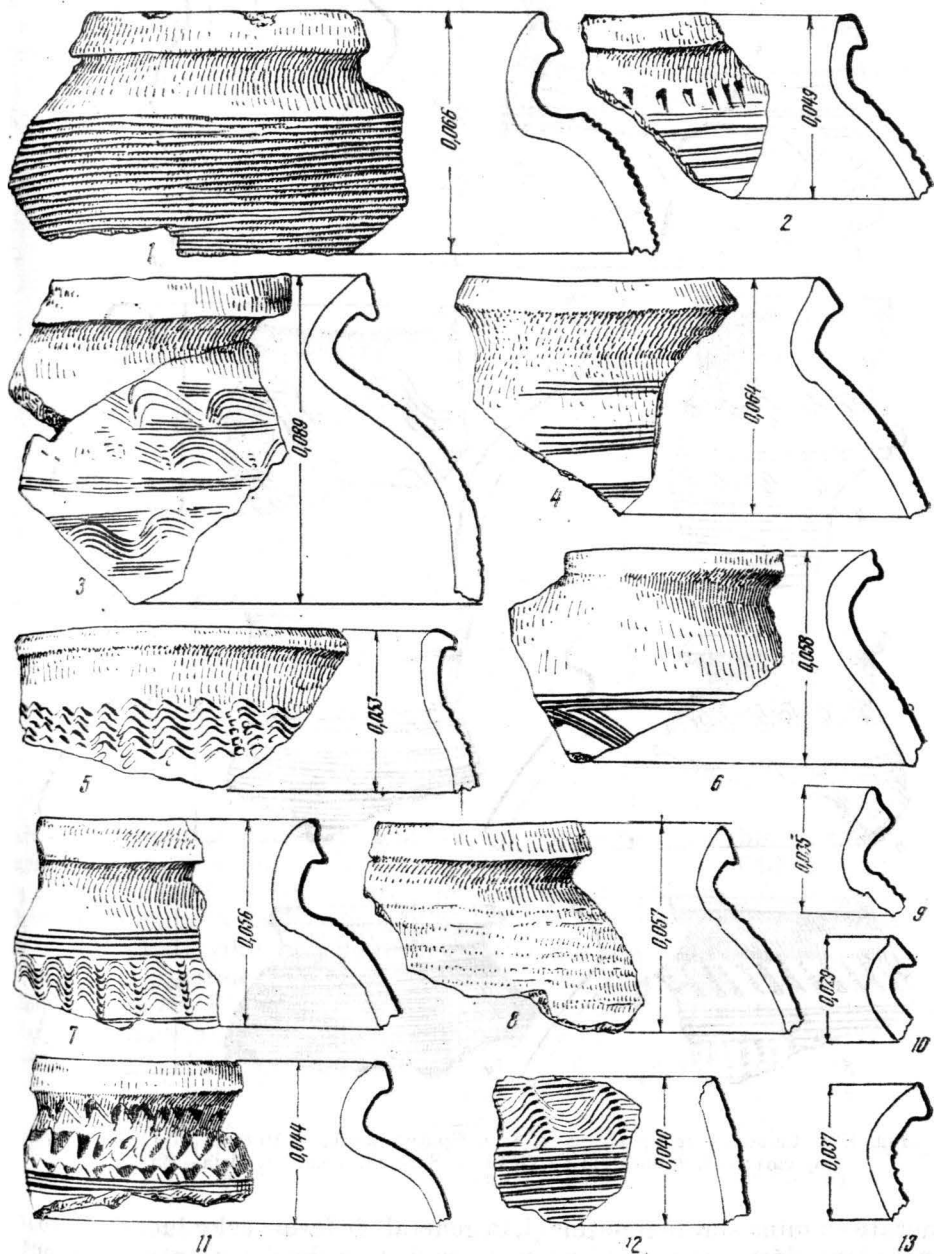

Fig. 12. — Ceramică de tip Dridu. 1, Pojorâni; 2, Vădeni — Murgeni I; 7, Vădeni — Murgeni II; 3, Mănăstirea; 4, Lăzăști; 5, 13, Sărățeni; 6, Dodești; 8, Bursuci; 9, Fălciu; 10, Sărățeni; 11, Cîrja; 12, Murgeni — I.A.S.

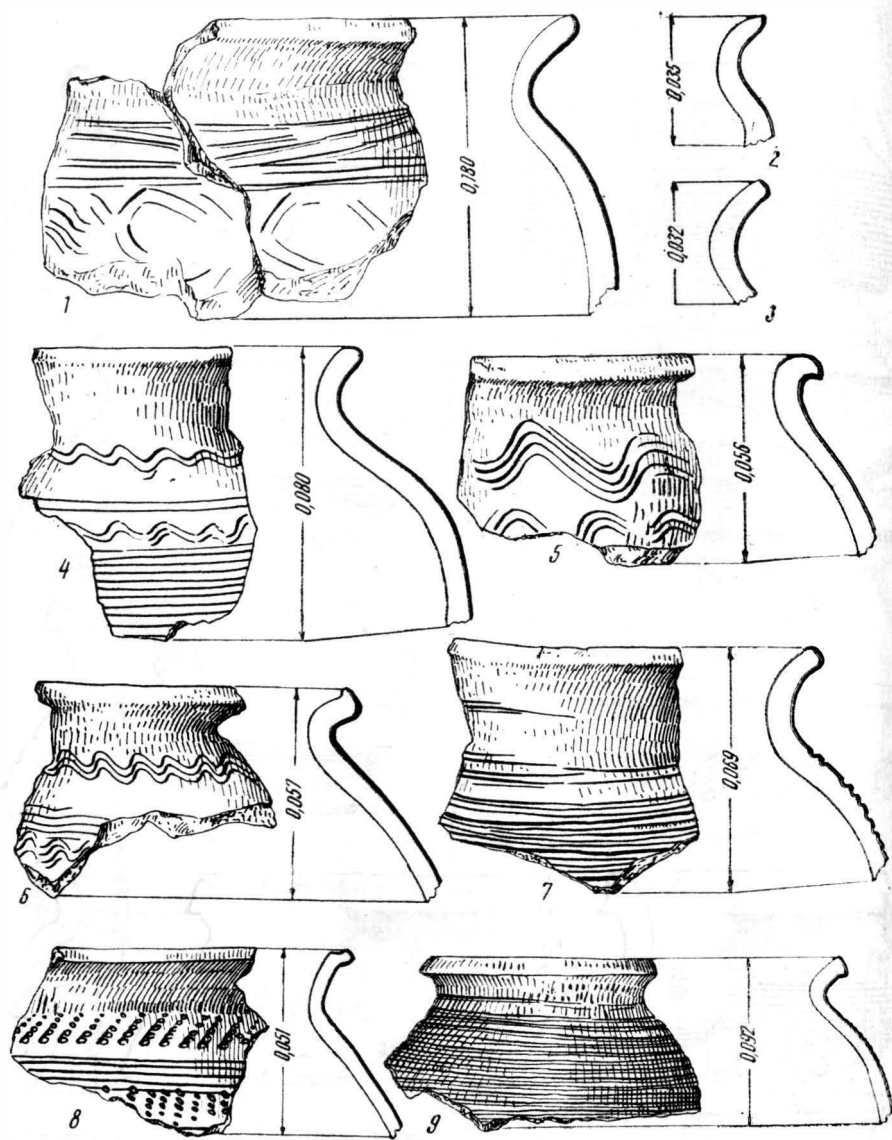

Fig. 13.— Ceramică de tip Dridu. 1, 8, 9, Epureni gară; 2, Murgeni-Oița; 3, Aldești-Cojocari; 4, 6, 9, Sărățeni I—Ticău; 7, Sărățeni școală; 8, Cîrja—Bîrsana.

lucrate cu mina sînt mai puține și, în general, de forma celor lucrate cu roata. În cadrul olăriei executată cu roata se disting două variante. Menționăm că degresantul principal este nisipul și microprundișul și mai rar cioburi pisate. O variantă este oala-borcan, zveltă, proporționată, cu umeri ușor prelinși sau ușor bombați și cu buza evazată și rotunjită. Uneori fundul este ștampilat, iar decorul variat (Fălciu, fig. 7/1, 5). A doua

variantă diferă de prima prin aceea că vasul este mai bombat decât primul (Giurcani, fig. 8/2; Murgeni, Sărățeni, fig. 8/6, Fălciu etc.). Se menționează în unele așezări prezența ceramicii fine cenușii (Igești, Roșiști-gară etc.).

În sfârșit, materialele descoperite în așezările datate în secolele X–XI (112 așezări) prezintă similitudini cu cultura Dridu, Generali-

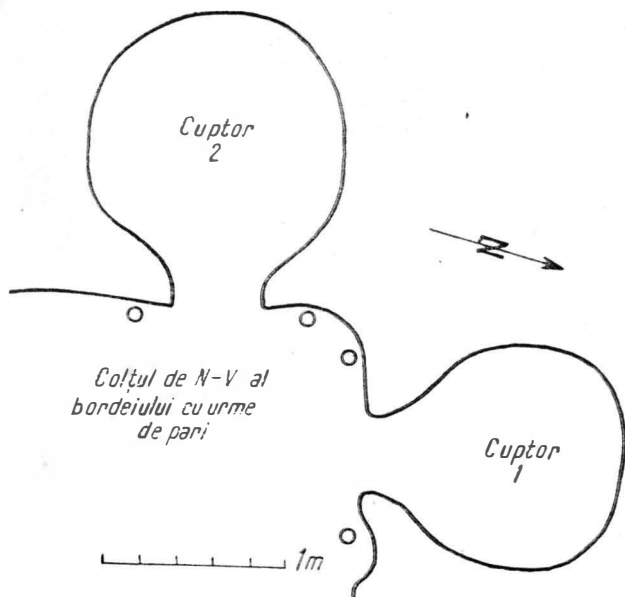

Fig. 14. — Horga. Cuptor de copt.

zată în această perioadă în Moldova și cunoscută mai bine prin săpăturile de la Spinoasa, Băiceni-Siliște, Bitca-Oituz, Vădeni-Murgeni, Epureni, Dodești, Sendreni etc., precum și cu cele din Muntenia de la Dridu²¹, Ileana-Podari²² etc. și Capidava²³ și Dinogetia²⁴ din Dobrogea. În cadrul săpăturilor efectuate în ultimii doi ani atrag atenția, în mod deosebit, cuptoarele din pământ cruțat — pe lângă vetre, pietrare etc., bine cunoscute. Ele sînt boltite, cu vetrele relativ circulare, lutuite, albiolate pe margini, avînd diametrul între 1,10 — 1,40 m (Epureni, Dodești, Horga, Blăgești-Creața etc.). În mod obișnuit sînt cotlonite în colțul de NE sau NV, în afara perimetrelor locuinței. În unele cazuri se găsesc cîte două cuptoare într-o locuință, dispuse în colțurile amintite. Distanța între cele două guri ale cuptoarelor nu trece de un metru (Horga un caz (fig. 14) și Epureni două cazuri, pînă acum). Împortanță deo-

²¹ Eugenia Zaharia, *Săpăturile de la Dridu. Contribuție la arheologia și istoria perioadei de formare a poporului român*, București, 1967.

²² Vlad Zirra, *Cercetări feudale timpurii la Ileana-Podari*, în *Materiale*, V. 1959, p. 50 și urm.

²³ Gr. Florescu, R. Florescu și P. Diaconu, *Capidava*, vol. I, 1958.

²⁴ Gh. Ștefan, I. Barnea, M. Comșa, Eug. Comșa, *Dinogetia*, I, 1967, București.

sebită prezintă și cuptorul de ars oale descoperit la Epureni. Subsolanul acestui cuptor este la fel ca al celor amintite mai sus. Grătarul este din pământ cruțat și fără suport. El este perforat de 6 găuri mari, din care una în mijloc și 5 împrejurul acesteia. Atât vatra subsolanului, cât și partea superioară a grătarului sînt lutuite (fig. 15). În interior s-au

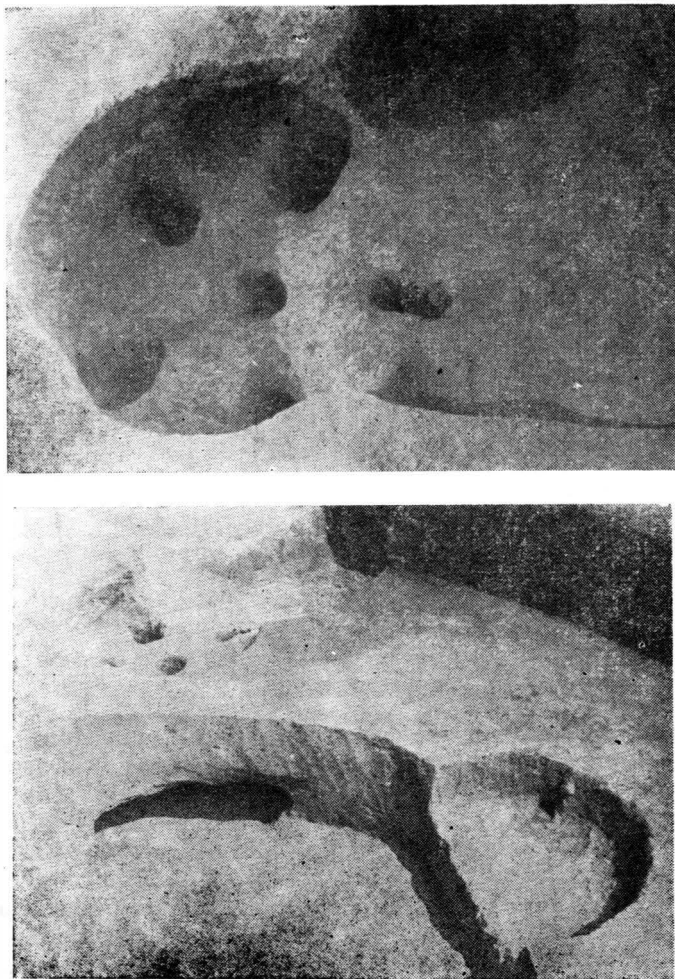

Fig. 15. — Epureni gară. Cuptor de ars oale.

găsit multe fragmente de oale Dridu — unele întregibile. Aceste tipuri de cuptoare, caracteristice așezărilor de tipul culturii Dridu, sînt de veche tradiție, ele fiind folosite în perioada secolelor III—VIII e.n.

Din inventarul arheologic descoperit în așezările Dridu se amintesc doar unele piese, și anume: bulgări din zgură din fier (Bursuci, Epureni, Murgeni, Fălciu etc.); cuțite din fier (Epureni, fig. 16/15); vîrfuri de săgeți din fier (Bursuci, fig. 16/11, Epureni-Moașca, fig. 16/12;

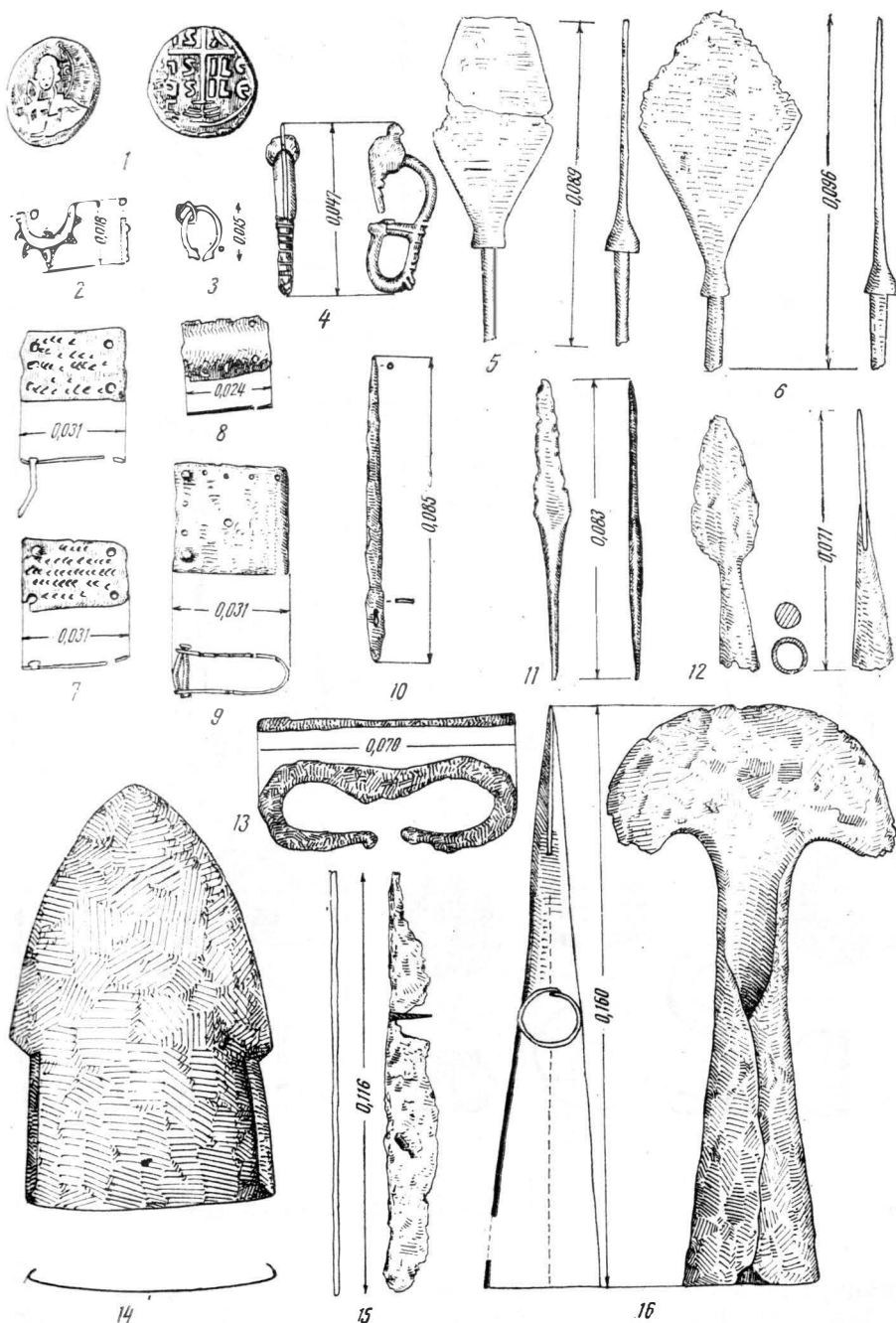

Fig. 16. — Obiecte de metal descoperite în așezările de tip Dridu. 1, Sărățeni; 2, 3, Vădeni-Murgeni; 4, Birlădești; 5, Minzătești; 6, Comănești; 7, Birlănești; 8, Epureni gară; 9, Igești; 10, Dodești; 11, Bursuci; 12, 13, Epureni—Moașca; 13, Murgeni—I.A.S.; 14, Mânăstirea; 16, Floreni.

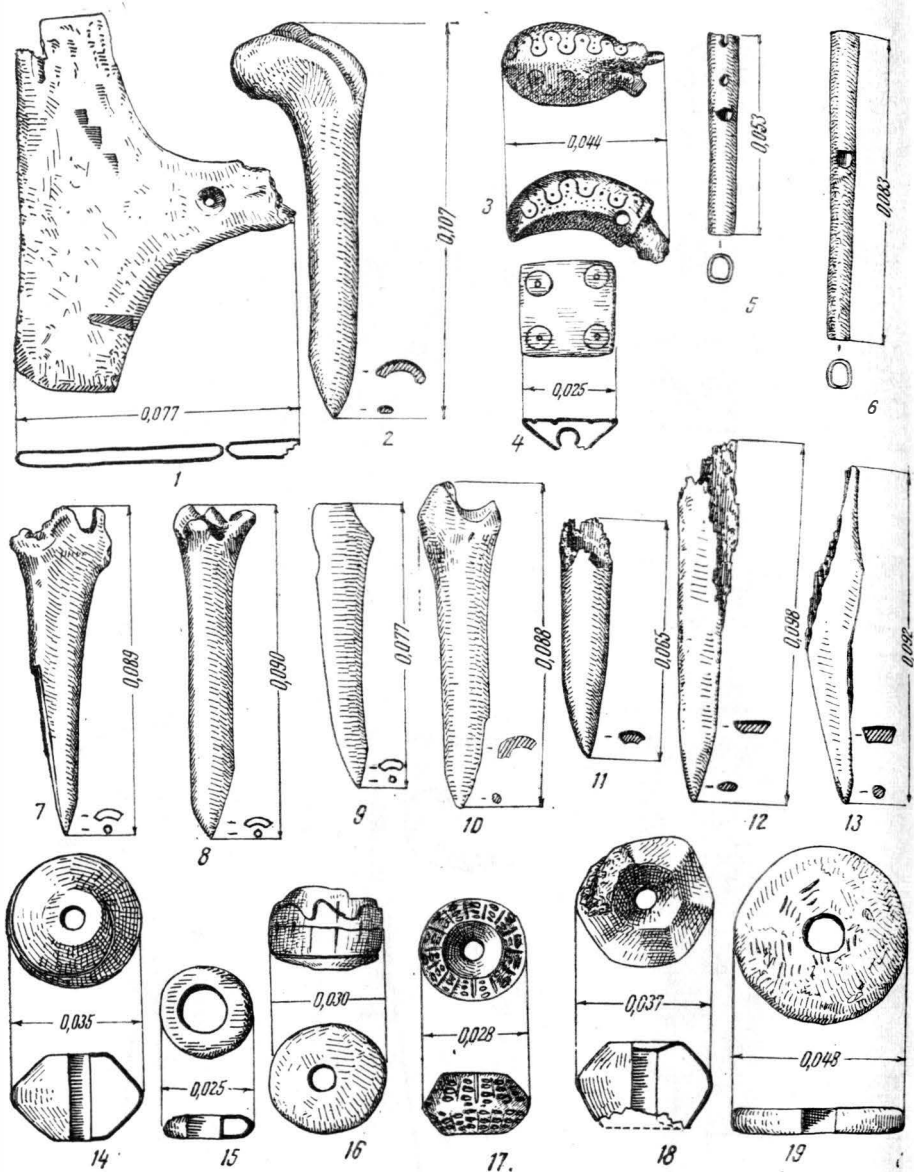

Fig. 17. — Obiecte din os, lut și sticlă, descoperite în așezările de tip Dridu. 1, 5, 7, 10, Fălciu; 2—4, 11, Epureni-gară, Igești; 9, Șuletea; 12, 13, Vădeni—Murgeni; 14, Pojorâni; 15, Sărățeni.

Comănești-Izvoare, fig. 16/6; Minzătești, fig. 16/5); garnituri de curele din bronz (Birlălești-Sturza, fig. 16/7; Igești-Scindureni, fig. 16/9); ace din fier (Dodești, fig. 16/10); amnare (Murgeni, fig. 16/13); brăzdar din fier (Mănăstirea, fig. 16/14); la Sărățeni s-a descoperit o monedă din bronz (fig. 16/1) emisiune Roman III Argyros (1028 — 1034). S-au

descoperit, de asemenea, foarte multe împungătoare din os (fig. 17/2, 7—13), un capăt de minier decorat cu incizie ondulată, asociată cu împunsături (Epureni, fig. 17/4); o aplică pătrată cu cerculețe incizate (Epureni, fig. 17/3); instrumente muzicale din os (fluiere), găurite (Fălciu, fig. 17/5, 6; Epureni); apoi s-au găsit numeroase fusaiole de diferite forme (fig. 17/14—19) și gresii verzi pentru ascuțit.

CERAMICA

În funcție de compoziția pastei și a tehnicii de lucru, deosebim trei categorii de oale, și anume: 1) oale lucrate la o roată relativ bună, cu nisip și micropundișuri în compoziția pastei și foarte rar cu cioburi fin pisate; 2) oale lucrate la roată foarte bună și cu nisip sau cu fulgi de mică în compoziția pastei; 3) oale din pastă fină, de culoare, în general, cenușie și cu decor executat prin lustruire și mai rar prin incizii. Din caolin nu s-a găsit decât o fusaiolă plată (Grumezoaia), care este smălțuită cu verde pe ambele părți.

Din prima categorie ceramică se întâlnește un singur tip de oală-borcan, în jurul căreia se conturează, în general, trei variante, și anume: 1) oală-borcan cu umerii mult aplatizați și cu buza rotunjită sau muchiată, uneori, exagerat de evazată (Dodești, Bursuci, fig. 9/4; Lățești, fig. 9/11, Fedești etc.); 2) oală-borcan înaltă, cu umerii proeminenți deasupra jumătății vasului, cu gîtul distinct, buza evazată și în cele mai multe cazuri rotunjită. Diametrul gurii este puțin mai mare decât al fundului, care de multe ori este stampilat (Dodești, fig. 7/3, 6; Epureni etc.); 3) oală-borcan mai puțin zveltă, bombată, cu gura mai largă față de varianta precedentă. Buza este normal evazată și rotunjită de cele mai multe ori (Epureni, fig. 7/7, 8; Mănăstirea, fig. 7/4; etc.).

Din a doua categorie ceramică cunoaștem, de asemenea, un singur tip de oală-borcan cu două variante: 1) oale-borcan de diferite mărimi, la care umerii se profilează puternic. Gîtul este distinct și frumos arcuit, iar buza evazată, de obicei normal se termină fie prin rotunjire, fie prin muchiere (Fălciu, fig. 11/1; Murgeni-Oița, Fedești, fig. 11/4; Bîrlad-Valea Seacă; Epureni-gară, fig. 13/1, 8, 9; Sărățeni, fig. 13/4—7; etc.) 2) a doua variantă se deosebește de prima prin compoziția pastei, care este mult mai densă și mai fină (adesea conține mică), prin ardere mai oxidantă, printr-un prag, uneori, pe umăr și prin buza muchiat-ascuțită sau teșită și lătită la orizontal (Pojorâni, fig. 12/1; Dodești, fig. 12/6; Vădeni-Murgeni, fig. 12/1, 7; Cîrja, fig. 12/11; Fălciu, fig. 12/9; Lățești, fig. 12/4; Mănăstirea, fig. 11/3; Sărățeni, fig. 12/5, 10, 13; Bursuci, fig. 12/8; Murgeni-I.A.S., fig. 12/12; etc.).

Asupra ornamentelor de pe oalele de tipul culturii Dridu subliniem doar varietatea și bogăția lor, și aceasta se reflectă într-o oarecare măsură în ilustrația anexată și în mod deosebit în planșa 9(1—11).

Din primele două categorii ceramice, în câteva așezări Dridu (11 puncte) s-au descoperit și fragmente de căldări de diferite tipuri. Avîndu-se în vedere faptul că ele au fost descoperite la suprafață, apartenența lor la cultura Dridu nu este asigurată stratigrafic (Murgeni, fig. 11/6; Bîrlălești-sat, fig. 11/7, 11, 13, 14; Bursuci-Cărmidărie, fig. 11/8,

9, 12; Sărățeni, fig. 11/10; Mălușteni-Leaua, fig. 11/15; Grumezoaia etc.). În legătură cu originea, cronologia și atribuirea etnică a acestor tipuri de vase există încă păreri controversate²⁵. Luându-se în considerare faptul că tehnica generală de lucru, compoziția pastei, culoarea și ornamentul sint identice cu a olăriei de uz casnic documentată în așezările de tipul culturii Dridu și, în plus, faptul că s-a descoperit și un fragment de căldare din pastă fină cenușie, s-ar putea, totuși, ca ele să aparțină acestei culturi.

Categoria a treia se documentează în 26 de așezări și se caracterizează prin oale lucrate la o roată bună, din pastă fină, cenușie, uneori maro sau gălbuie, de forme diferite, cu decor realizat prin lustruire, mai rar prin incizii. Buza, mai mult sau mai puțin evazată, se termină prin rotunjire. La unele vase se observă torți (fig. 10/1—12). Sesizăm din această categorie ceramică un fragment de căldare pe care se află în relief o cheutoare ce imită nitul cu aripioare al unei căldări de tablă (Epureni-Moașca, fig. 10/10).

Din cele relatate rezultă prezența și evoluția de-a lungul secolelor V—XI a culturii materiale autohtone, ca și unele influențe slave. Din unele vestigii descoperite de tip romano-bizantin (podoabe, monezi etc.) se poate trage concluzia că această populație avea strânse legături cu lumea romano-bizantină. Creșterea densității populației, materialele surprinse în așezări, și ca similitudinile corespunzătoare ne permit să subliniem continuitatea de locuire din secolele V—XI, unitatea de cultură materială pe întreg cuprinsul României, ca și intensă dezvoltare economică a unei populații stabile, a cărei ocupație principală era agricultura, creșterea vitelor și meșteșugurile. Firește că, în evoluția societății din această parte a patriei noastre, trebuie să ținem seama de particularitățile locale ca și de condițiile istorice impuse Țării de Jos a Moldovei.

RECHERCHES ARCHÉOLOGIQUES AU SUD DE LA MOLDAVIE, CONCERNANT LES Ve-XIe SIÈCLES

RÉSUMÉ

De 1949 jusqu'en 1968 on a découvert — dans la zone comprise entre Vaslui-Huși au nord, le Prut à l'est, Oancea-Vîrlezi au sud et la vallée du Birlad à l'ouest — dans 82 localités un nombre de 143 stations, comprenant 312 établissements des Ve—XIe siècles, dont 4 seulement se trouvent à une certaine hauteur, tandis que les autres sont situés dans des endroits plus bas, dans de petites vallées collatérales.

En ce qui concerne les Ve—VIe siècles la ressemblance des matériaux archéologiques avec ceux de Costișa-Botoșana, nous laisse supposer l'unité de la civilisation de Moldova, tandis que les liens étroits avec la civilisation de Ipotești-Cîndești de Munténie et avec le faciès

²⁵ P. Diaconu, *Cu privire la problema căldărilor de lut în epoca feudală timpurie (secolele X—XIII)*, în SCIV, VII, 1956, 3—4, p. 421 și urm.

culturel de Bratei en Transylvanie mettent en évidence l'aire, la continuité et l'unité de l'élément autochtone.

A cet aspect de civilisation autochtone viennent se joindre aux VIe—VIIe siècles certains éléments appartenant aux premières tribus slaves pénétrées sur le territoire de la Roumanie. De la symbiose des éléments autochtones Costișa-Botoșana I et du type Korceak il en résultera la variante de Șipot-Nezvisko. Dans cette zone on constate des éléments de type Ipotești-Cindești et des tessons (Birlălești-Dodești) qui continuent la tradition culturelle de Sintana de Mureș. Les éléments romano-byzantins (fibules, boucles d'oreilles, monnaies) sont fréquents.

Quant à la civilisation des VIIIe—IXe siècles, qui comporte un développement indubitablement local, elle comprend des éléments prédominants proto-Dridu tout en étant étroitement reliée à la civilisation de Dridu qui se généralise aux Xe—XIe siècles.

LÉGENDE DES FIGURES

Fig. 1. — Carte de la zone soumise aux investigations (les n^{os} de la carte correspondant à ceux du texte).

Fig. 2. — Céramique des Ve—VIe siècles. 1, travaillée à la main; 2—6, travaillée au tour. 1, Igești; 2,5, Bogdănești; 3, Igești; 4, Murgeni-IAS; 6, Fălciu.

Fig. 3. — Céramique travaillée à la main. 1—3, des Ve—VIe siècles; 4—15, des VIe—VIIe siècles. 6, 8, 10, Pojorâni; 5, 7, 9, Vădeni-Murgeni; 13, Sărățeni; 14, Dodești; 15, Mlnăstirea.

Fig. 4. — Céramique des VIe—VIIe siècles. 1, travaillée à la main; 2, 3, travaillée au tour lent. 1, Pojorâni; 2, 3, Murgeni.

Fig. 5. — 1—3, céramique travaillée à la main des VIe—VIIe siècles; 4—13, céramique travaillée au tour des VIIe—VIIIe siècles. 1, Pojorâni; 2, Mlnăstirea; 3, Epureni-Rîpa Galbenă; 4, 5, Dodești; 6, Vădeni-Murgeni; 7, 10, Fălciu; 8, Sărățeni școală; 9, Horga-Pod CFR; 11, La Colonel; 12, 13, Blăgești, Crețana III.

Fig. 6. — Céramique travaillée à la main des VIIe—VIIIe siècles. 1, Fălciu; 2, Vădeni-Prut; 3, Pojorâni.

Fig. 7. — Céramique de type Dridu. 1, 2, 5, Fălciu; 3, 6, Dodești; 4, Mlnăstirea; 7, 8, Epureni gară.

Fig. 8. — Céramique travaillée au tour des VIIe—VIIIe siècles. 1, 5, Fălciu; 3, Sărățeni; 4, Birlălești-Stanția; 7, Dodești; 8, Cîrja-Mața est. Céramique des VIIIe—IXe siècles. 2, Giurcani; 6, Sărățeni.

Fig. 9. — Céramique de type Dridu. 1, 9, Vădeni-Murgeni; 2, 10, Mlnăstirea; 3, Murgeni-IAS; 4, Bursuci; 5, Pojorâni; 6, Sărățeni; 7, Epureni gară; 8, Cîrja sud; 11, Lătăști.

Fig. 10. — Céramique de type Dridu, fine, grise. 1, Murgeni-IAS; 3, Dodești; 2, 9, Fălciu; 4—7, Vădeni-Murgeni; 8, 10, Epureni gară; 11, Sărățeni pod; 10, Epureni-Moașca.

Fig. 11. — Céramique de type Dridu. 1, Fălciu; 2, 6, Murgeni (Ilișoiaia); 3, Epureni gară; 4, 5, Fedești; 7, 11, 13, 14, Birlălești școală; 8, 9, 12, Bursuci; 10, Sărățeni; 15, Mălușteni-Leaua.

Fig. 12. — Céramique de type Dridu. 1, Pojorâni; 2, Vădeni-Murgeni I; 7, Vădeni-Murgeni II; 3, Minăstirea; 4, Lățăști; 5, 13, Sărățeni; 6, Dodești; 8, Bursuci; 9, Fălcu; 10, Sărățeni; 11, Cîrja; 12, Murgeni-IAS.

Fig. 13. — Céramique de type Dridu. 1, 8, 9, Epureni gară; 2, Murgeni-Oița; 3, Aldești-Cojocari; 4, 6, 9, Sărățeni I-Ticău; 7, Sărățeni școală; 8, Cîrja-Bîrsana.

Fig. 14. — Horga. Four ménager.

Fig. 15. — Epureni-gară. Four de potier.

Fig. 16. — Objets en métal découverts dans les établissements de type Dridu. 1, Sărățeni; 2, 3, Vădeni-Murgeni; 4, Birlălești; 5, Minzătești; 6, Comănești; 7, Birlălești; 8, Epureni-gară; 9, Igești; 10, Dodești; 11, Bursuci; 12, 15, Epureni-Moașca; 13, Murgeni-IAS; 14, Minăstirea; 16, Floreni.

Fig. 17. — Objets en os, terre glaise et verre, découverts dans établissements de type Dridu. 1, 5, 7, 10, Fălcu; 2—4, 11, Epureni-gară, Igești; 9, Șuletea; 12, 13, Vădeni-Murgeni; 14, Pojorâni; 15, Sărățeni.